

63%. Egyes területeken azonban a hivatalos adatokat jóval meghaladják ezek száma.

Szemes Adolf.

LAPSZEMLE.

Magyar Paedagogia. 1939. évi 5. szám. *Kemény Ferenc* ismerteti „A tanulólíjúságnak előkészítő katonai kiképzésére” vonatkozó irodalmat és főbb elveket. Ezeket még az újabban középiskolás tanulókra is kötelező leventeoktatás bevezetése előtt állapította meg. A katonai előkészítés lehető és szükséges minden szerző szerint. A módszerben nincs egységes felfogás. Ebben a munkában a polgári és katonai tényezők együttműködése szükséges. Ennek alapja az „egész ember” kialakítása. Ma a katonai nevelés is lélektani alapokra helyezkedik.

Somos Lajos „A művelődés és az anyagi jólét szerepe a gyermek fejlődésében” cím alatt számol be Egerben végzett kutatásairól. Vizsgálatai kiterjednek a gyermekek korára, szociális viszonyaira, testméreteire és tanulmányi eredményeire. Ezek a tényleges vizsgálatok igazolják azokat a véleményeket, amelyeket vizsgálatok nélkül is mindenki várhat. Minél jobb anyagi viszonyok között él egy gyermek, annál jobb a testi fejlettsége, tanulmányi eredménye, kisebb a halálozási arányszáma nagy átlagban. Meglepő új eredményt ez a vizsgálat tehát egyáltalán nem hozott. Aki sokat és jól ehet, az valószínűleg testileg erősebb lehet. Ahol megvan a tanításhoz szükséges anyagi háttér (pénz és tanuláshoz szükséges milió), ott általában jobb a tanulmányi eredmény. A szegény ember gyereke csak kivételesen juthat előre.

Solyi Antal „A mennyiségtanórai magyarázat problémáiról” szól. Mivel a matematika logikai tárgy, legfontosabb tehát tanításában a megértés. Első lépés a probléma helyes felvetése, beállítása. Ez nem azonos a bizonyítandó tétel elmondásával. Rá kell mutatni arra, milyen tétel lehet alkalmas a bizonyításhoz vezető úton. A bizonyítás legyen logikus felépítésű, kerülni kell a vargabetűket, mechanikus bizonyítás-láncolatokat. Ne legyen minden egyformán fontos, hanem a lényeget ki kell emelni. Amit lehet, szemléltetni kell. Példának felhossa, hogy többet ér, ha egy háromszögben a magasságot piros, az alapot és a rajta levő két szöget barnával húzzuk meg, mintha csak szavakkal jelezsük ezek adottságát és feladatuként tűzzük ki a magasság kiszámítását. Ehhez magunk részéről hozzáteesszük azt a követelményt, hogy amint a tanuló valamilyen mértani természetű feladatot kap, addig semmi más munkához ne fogjon, míg a megfelelő ábrát fel nem vázolta és nem jelölte meg benne az adatokat és a keresendő mennyiségeket. Erre a tanulókat első osztálytól kezdve reá kell nevelni, s természetesen ettől az elvtől eltérnie a tanárnak sem szabad még tanítása keretén belül sem. Ezek a vázlatok körző és vonalzó nélkül történhetnek, s vagy a kiszámítás menetének, vagy a körző-vonalzóval való megszerkesztésnek lépéseit segítenek megkeresni. A háromszög középpontjáról szóló tételt hozva fel például, teljesen helytelennek mondja, ha ez a tanításban így történik: „Tehát van

egy pont, amely a háromszög esúcsaitól egyenlő távolságra van. A háromszögnek ez ú. n. középpontját úgy szerkesztjük meg, hogy az oldalaknak felezőpontjukban merőlegeseket állítunk és ezek metszéspontját megkeressük“. Ebben teljesen igaza van. De mennyivel módszeresebb, teljesebb, a tanulók gondolkodását és cselekvését indítóbb az általa ajánlott út? „Ha tehát azt akarjuk, hogy meg is értsék, legalább öt önálló mondatban adjuk elő“ (az utolsó mondatot). „Külön mondjuk meg, hogy azt a bizonyos pontot a háromszög középpontjának nevezzük. Sőt mivel ez definíció, tehát fontos rész, lassan, hangsúlyozva meg is ismételjük. Még jobb, ha a diákok ismétlik el“. „Aztán így folytatjuk: „A megszerkesztést a következő módon végezzük“. Vagyis legalább egy mondatnál jelezzük, hogy az általános tárgyalásról a szerkesztésre térünk át“. „Az oldalak felezőpontjaiban merőlegeseket húzunk. Megkeressük ezek metszéspontját. Az így kapott metszéspont lesz a háromszög középpontja“. Ez tökéletesen ugyanaz a rossz menet bővebb szóval, mint az előbbi. Itt is a tanár beszél anélkül, hogy a már tanultak felidézésével a tanulókat a munkába bevonni megkísérelné.

A folyóirat kisebb közleményei között *Lauday Sándor* ismerteti az Egerben október 5–7-én tartott pedagógiai értekezlet előadásait. Az előadók közül Várkonyi Hildebrand, folyóiratunk kiváló és országos hírv munkatársának és Keller Aladár polgári iskolai igazgató, tanulmányi felügyelőnek nevét említjük meg. *Lemle Rezső* nagy alaposággal foglalkozik „A németnyelvi tankönyvek művelődésrajzi olvasmányaival“ a középiskola III–VIII. osztályaiban.

Nevelésügyi Szemle 1939. évi 9–10. szám. *Imre Sándor* a visszaesetolt területek gimnáziumi tanárai részére a múlt nyáron tartott tanfolyamon elhangzott előadásának két órára terjedő gondolatmenetét ismerteti „*Múltunk és jelenünk a nevelésben*“ címen. Az első kérdés, vajjon a nevelés készíti elő a változásokat, vagy a nagy események módosítják a nevelést? Kizárólagosan egyik sem állítható. Gyakran úgy látszik, hogy inkább követi a nevelés az eseményeket, mert nagy szellemi mozgalomnak vezetői igyekeznek eszméikhez idomítani a nevelést. Az ilyen erőszakolt és elő nem készített változás épen ezért gyakran visszaesést mutat. A nevelés konzervatív jellegű, mert feladata a régi értékek megőrzése és továbbadása. De progresszív is, mert az állandó emelkedést szolgálja. A nevelés a jövő fejlődésébe való beavatkozás. A nevelés a múltban gyökerезik és a múlt tanulságainak érvényesülnie kell a nevelésben. Az adott viszonyok a nevelést meghatározzák és így a nevelésnek a jelen szükségletekhez alkalmazkodnia kell. A múlt és jelen egybeolvadása a növendékben önkéntelen, a nevelőben tudatos, bíráló és irányító. Az 1939. év háromféle generációt háromféle közeli múlttal hozott egy sorsközösségbe: 1. akiket a szétdarabolás kifejlett korban ért, 2. akiknek lelki kialakulása a 20 éves különállás alatt történt meg és 3. akik gyermekkorukat is a 20 év alatt élték. A történelmi múlt ismeretét és a külön eltöltött 20 év tanulságait közös értékre kell hozni, megfelelő tárgyilagossággal és jóakarattal. A nevelésnek a megértést kell szolgálnia. Ne szűnjön meg az az érzés, hogy a magyarság kisebbség abban az értelemben, hogy kis nemzet, amelynek kisebbségei vannak ismét. Adjunk kisebbségeinknek olyan